

PRZEGLĄD BIBLIOGRAFICZNY

„Przegląd Tomistyczny. Filozofia – Teologia – Religia. Kultura duchowa średniowiecza”, t. 8, Warszawa 2000. Instytut Tomistyczny, ss. 494.

Ukazał się kolejny tom pisma zasłużonego i posiadającego utrwalone miejsce w nauce polskiej. Jego zawartość została podzielona na 3 części.

W pierwszej, nieposiadającej własnego tytułu, znajdują się publikacje źródeł narracyjnych oraz artykuły. Na uwagę zasługuje pełna krytyczna edycja krakowskiego anonimowego komentarza do *Metafizyki* w formie kwestii z 1423 r. oraz tłumaczenie komentarza Jana Szkota Eriugeny do Ewangelii św. Jana (3, 1-3).

W drugiej prezentowane są cztery prace magisterskie napisane w latach 1997-1998 w Uniwersytecie Warszawskim z zakresu humanistyki i filozofii. W trzech przypadkach ich recenzje połączone zostały z krytycznym wydaniem podstawowych tekstów źródłowych. Są to: Dantego I księga – *De vulgari eloquentia*, Poggia Braccioliniego – „Mowa soborowa” i Jana Elgota – *Recomendatio baccalariandi* oraz *Collatio*.

Trzecia zawiera recenzje i sprawozdanie z wręczenia dyplomu honorowego członka Towarzystwa Naukowego Warszawskiego Profesorowi S. Świeżawskiemu.

***Kościół katolicki w archiwach Departamentu Wyznań Obcych MSW*, Odpowiedzialni redaktorzy M. S. Radwan, A. S. Sokołow, Sankt-Petersburg 2000, t. 1, 2, 4.**

Staraniem Federacyjnej Archiwalnej Służby Rosji oraz Rosyjskiego Państwowego Archiwum Historycznego, zostały opublikowane inwentarze archiwalne dokumentów dotyczących Kościoła katolickiego (obrzędów łacińskiego i unickiego) w Rosji i w Królestwie Polskim w XIX i XX w (do rewolucji), z Archiwum Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Redaktorami wydawnictwa są M. S. Radwan i A. R. Sokołow. Publikacja ukazała się dzięki pomocy finansowej Polskiego Instytutu Kultury Chrześcijańskiej (Polska-Italia). Językiem wydawnictwa jest rosyjski, nakład 300 egz.

Janusz D y l, ks., *Pallotyni w Polsce w latach 1907-1947*, Lublin 2001, Redakcja Wydawnictw KUL, ss. 476.

Rozdział I: Początki dzieła pallotyńskiego na ziemiach polskich, Rozdział II: Stan personalny i rozwój organizacji Stowarzyszenia, Rozdział III: Formacja ascetyczno-intelektualna pallotynów, Rozdział IV: Formy działalności apostołskiej, Rozdział V: Praca polskich pallotynów za granicą.

Rozprawę otwiera analiza działalności św. Wincentego Pallotti, omówienie sytuacji społeczno-religijnej w Polsce w interesującym autora okresie i wreszcie okoliczności sprowadzenia stowarzyszenia do Polski.

Następnie autor omawia rozwój struktur zarządzających stowarzyszenia i sieć placówek, analizuje stan osobowy członków zgromadzenia (liczne tabele ukazujące poszczególne przekroje problemowe), szczególnie zwraca uwagę na straty poniesione w okresie okupacji.

Odrębny krótki rozdział poświęcono formacji zakonnej wyróżniając w niej okres formacji początkowej do profesji wieczystej i późniejszej nazwanej „permanentną”. Analizę tej ostatniej przedstawiono bardziej niż skromnie (3 strony) ograniczając się do wydzielenia w jej ramach płaszczyzny duchowej (wymieniono główne praktyki indywidualne i wspólnotowe, bez uchwycenia ich przemian w czasie, w kontekście ważnych wydarzeń zewnętrznych jak np. wojna) oraz intelektualnej (wymieniono jedynie księży, którzy podjęli dalsze studia specjalistyczne nie wskazując np. na ich osiągnięcia naukowe, wkład do uprawianych dyscyplin, jak też ich dalszą działalność w stowarzyszeniu). Pogłębiona analiza obu nurtów formacji zakonnej być może pomogłaby ukazać interesujące relacje w zakresie doboru duchownych do realizacji poszczególnych form działalności pallotynów polskich w kraju i za granicą. Omówienie tej działalności stanowi zasadniczy zrab rozprawy.

Zostało ono oparte na gruntownej analizie materiału źródłowego zgromadzonego w wyniku szeroko zakrojonej kwerendy (por. bibliografia). W ramach tych rozdziałów zaprezentowano m.in.: duszpasterstwo parafialne, działalność wydawniczą i dydaktyczną stowarzyszenia. Szczególnie interesujące są partie rozprawy ukazujące działalność pallotynów na rzecz emigracji polskiej i misji.

Na odrębną uwagę zasługuje aneks zawierający między innymi wykazy publikacji wydawnictw pallotyńskich oraz biogramy zmarłych pallotynów z lat 1907-1947.

Oprac. ks. Grzegorz Bujak

Józef S w a s t e k, ks. *Rządcy archidiecezji wrocławskiej w latach 1945-1995*, Wrocław 1998, ss. 282, kolorowe fotografie, wyd. Papieski Fakultet Teologiczny we Wrocławiu.

Publikacja składa się ze: wstępu, rozdz. I. Diecezja wrocławska do roku 1945, rozdz. II. Archidiecezja wrocławska w 1945 r., rozdz. III. Administrator apostolski Dolnego Śląska ks. infulat dr Karol Milik (1945-1951), rozdz. IV. Rządy wikariusza kapitulnego księdza Kazimierza Józefa Lagosza (1951-1956), rozdz. V. Kardynał dr Bolesław Kominek, arcybiskup metropolita wrocławski (1956-1974), rozdz. VI. Rządy wikariusza kapitulnego ks. biskupa prof. dra hab. Wincentego Urbana (1974-1976), rozdz. VII. Christo militans. Z życia i działalności arcybiskupstwa ks. kard. Henryka Gulbinowicza, zakończenia, trzech aneksów (trzeci to ilustracje), bibliografii, spisu ilustracji i spisu nazwisk.

Praca ks. prof. J. Swastka jest pionierską, ze względu na niewielką odległość czasową, i w sposób całościowy i syntetyczny ujmującą działalność administracyjną i duszpasterską rządców Archidiecezji Wrocławskiej w latach 1945-1995.

Kazimierz P a n u ś, ks., *Zarys historii kaznodziejstwa w Kościele katolickim, cz. 1 Kaznodziejstwo w Kościele powszechnym*, Kraków 1999, ss. 541; *cz. 2 Kaznodziejstwo w Polsce. Od średniowiecza do baroku; Kaznodziejstwo w Polsce. Od oświecenia do XX wieku*, Kraków 2001, w dwóch woluminach, ss. 483, 564.

Zarys kaznodziejstwa składa się z dwóch części w trzech woluminach. Część pierwsza obejmuje wykazy skrótów, wstęp, rozdz. I. Starożytność chrześcijańska (1. Czasy apostołskie, 2. Czasy poapostołskie i okres wczesnopatrystyczny, 3. Złoty wiek kaznodziejstwa greckiego, 4. Rozkwit kaznodziejstwa łacińskiego), rozdz. II. Okres średniowiecza (1. Kaznodziejstwo wczesnego średniowiecza, 2. Rozkwit kaznodziejstwa średniowiecznego XII-XIV wieku, 3. Kaznodziejstwo późnego średniowiecza – XIV-XV wieku); rozdz. III. Czasy nowożytne (1. Kaznodziejstwo w epoce renesansu, 2. Kaznodziejstwo baroku, 3. Kaznodziejstwo wieku oświecenia); rozdz. IV. Czasy najnowsze (1. Kaznodziejstwo europejskie XIX wieku, 2. Kaznodziejstwo XX wieku), zakończenie, wskazówki bibliograficzne, indeks osób i nazw geograficznych. Część II. wolumin 1, składa się z: wykazów skrótów, wstępu, rozdz. I. Kaznodziejstwo w Polsce średniowiecznej (1. Kaznodziejstwo w Polsce średniowiecznej przed założeniem Uniwersytetu Krakowskiego, 2. Kaznodziejstwo w Polsce po założeniu krakowskiej uczelni, rozdz. II. Kaznodziejstwo w okresie renesansu, rozdz. III. Kaznodziejstwo w okresie baroku; wolumin 2 składa się z: rozdz. IV. Kaznodziejstwo w okresie oświecenia, rozdz. V. Kaznodziejstwo w okresie niewoli narodowej, rozdz. VI. Kaznodziejstwo w Polsce w XX wieku (a. okres międzywojenny, b. wojna światowa i okres powojenny), zakończenia, bibliografii, indeksu osób, indeksu autorów, redaktorów i tłumaczy wymienionych w przypisach, indeksu nazw geograficznych.

Dzieło Księdza K. Panusia wypełniło lukę w wiedzy o kaznodziejstwie i kaznodziejach, szczególnie w Polsce. Publikacja jest oparta na szerokiej bazie faktograficznej z uwzględnieniem ostatnich badań nad kaznodziejstwem.

Stanisław L i b r o w s k i, ks., *Inwentarz realny dokumentów Archiwum Diecezjalnego we Włocławku. Dział II. Dokumenty w kopiariuszach. Tom 6. Kopiariusz ogólny, wykonany w trzecim ćwierćwieczu XVI wieku*, Włocławek 2001, ss. 132, nakład własny autora (100 egz.).

Inwentarz składa się z: I. Wprowadzenia zawierającego: 1) opis zewnętrzny księgi, 2) statystykę analityczną kopiariusza, 3) jego uporządkowanie według kluczy majątków biskupich, 4) czasu powstania i przynależności zespolowej kopiariusza, 5) księga jako podstawa do sporządzania kopiariusza „Królewskiego”, 6) ekstrakcji części kopiariusza, 7) dziejów księgi i stanu jej wykorzystania. Cześć II. zawiera numery, datacje, regesty i karty dokumentów w kopiariuszu; oraz informację wydawnictwa.

Waldemar Witold Ż u r e k SDB, *Żwirowisko oświęcimskie. Męczeństwo Polskich Salezjanów*, Lublin 2000, ss. 170 plus ilustracje.

Książka składa się z: wykazu skrótów, przedmowy (ks. Tadeusza Rozmusa, Inspektora Prowincji św. Jacka), wstępu, rozdz. I. Aresztowania Salezjanów krakowskich 23 maja 1941 r., rozdz. II. Żwirowisko, rozdz. III. Salezjańscy męczennicy na żwirowisku – ks. Ignacy Dobisz, ks. Franciszek Ludwik Harażim, ks. Jan Piotr Świerc, ks. Kazimierz Wojciechowski, rozdz. IV. Krzyż papieski, 1. Wierni Oświęcimia wołają o kościół parafialny, 2. Dzieje „Krzyża papieskiego” w Oświęcimiu, zakończenia, streszczenia, bibliografii, indeksu osobowego oraz aneksu – ilustracji kolorowych i czarno-białych.

Publikacja ks. dra W. Żurka podejmuje tematykę męczeństwa i chrześcijańskiego świadectwa składanego w minionym stuleciu przez kapłanów wywodzących się ze wspólnoty salezjańskiej. Ich męczeństwo w obozie oświęcimskim to symbol kaźni Polaków, którzy ginęli wraz z innymi narodami na terenie żwirowiska oświęcimskiego. To pamięć ludzkości o wszystkich, bez względu na pochodzenie i wyznanie, którzy tam zostali upodleni i pozbawieni ludzkiej godności i życia. Rzetelne wyjaśnienie wielu problemów i zaduma nad ich losem, może stać się źródłem jedności i przestrogą dla przyszłych pokoleń.

Bolesław Stanisław K u m o r, ks., *Dzieje diecezji krakowskiej do roku 1795*, t. 3, Kraków 2000, ss. 565 oraz ilustracje wewnątrz tekstu.

Publikacja zawiera: od autora, wykaz nowych skrótów do tomu 3, oraz rozdz. VII. Kolegiaty i kapituły kolegiackie poza Krakowem. Rola kulturotwórcza i pastoralna, rozdz. VIII. Kolegiaty częstkowe i prepozytury. Ich rola religijna i kulturalna, rozdz. IX. Uczelnie diecezjalne oraz instytucje kulturalne i społeczne. Kształcenie duchowieństwa, indeks osób, indeks miejscowości i spis ilustracji.

Całość dzieła została opracowana w oparciu o źródła drukowane i dotychczasowe badania, ale przede wszystkim w oparciu o bogate archiwalia, najczęściej dotąd nie wykorzystane.

Oprac. Ryszard Skrzyński